

KAREL LAŠTOVKA:

Klasifikace obcí a změny v území obecním na Slovensku a Podkarpatské Rusi.

- I. Klasifikace obcí.
- II. Změny v klasifikaci obcí.
 - A. Překlasifikace.
 - B. Úprava obvodů notářských.
- III. Změny území obecního
 - A. Slučování obcí.
 - B. Rozlučování obcí.
 - C. Změny hranic obecních.
 - D. Úprava majetku.
 - E. Úprava domovského práva.
- IV. Účinky změny obecního území.
- V. Požadavky pro Slovensko.
- VI. Literatura.

I.

Poměry obcí na Slovensku a Podkarpatské Rusi byly upraveny ve státě uherském nejprve obecním zřízením zák. čl. XVIII/1871. Zákon ten byl změněn zák. čl. V/1876 a pak nahrazen dosud platným obecním zřízením zák. čl. XXII/1886.

Uherské obec. zřízení zná 3 kategorie obcí, totiž velké obce, malé obce a města s regulovaným magistrátem (krátce města.)

Města s regulovaným magistrátem mají úřednický magistrát, velké obce nemají magistrátu, ale mohou působnost obce obstarávat z vlastních prostředků, malé obce jsou obce, jež pro omezené finanční poměry nejsou s to, aby působnost obcí z vlastních prostředků obstarávaly a proto se musí k tomu účelu spojit s jinými obcemi (§ 1 obec. zř.).

Roztřídění toto mělo veliký význam v různých směrech. Značný byl rozdíl mezi městy a mezi obcemi zejména co do organisace, co do působnosti a dozoru. Pokud jde o velké a malé obce, byl zásadní rozdíl mezi nimi ten, že vedoucí obecní úředník (notář)

byl zřízen vždy pro několik malých obcí, kdežto velké obce měly každá svého notáře. Vedle toho tu byly rozdíly co do počtu členů obec. zastupitelstva § 32 a složení obec. představenstva § 63. Republikánským zákonodárstvím byl rozdíl ten značně dotčen, ale přece významu nepozbyl jednak proto, že po zákonu každá obec může býti jen obcí velikou nebo malou v právním smyslu, jednak že instituce obvodních notářů pro malé obce ještě stále trvá. (Jinak Rosenauer: Obecné sriadenie str. 9.)

II.

S touto zákonem uznanou klasifikací obcí na Slovensku souvisí přeměna klasifikace obcí a úprava obvodů notářských u malých obcí. Charakteristikem jest, že příslušnými akty není obec ve své existenci a rozsahu nijak dotčena, ona trvá nezměněně dále. Tím se liší od změn v území obecním (slučování, rozlučování obcí, změna hranic), jež se dotýkají existence obce aneb aspoň jejího územního podkladu.

Samozřejmo jest, že oboje tyto případy mohou spolu jíti, a zákonodárství skutečně také mnohé otázky v obou případech upravuje jednotejně, ale vždy nutno míti na mysli, že jsou to právnícky případy zcela různé.

A. Překlasifikace obcí.

Přeměna klasifikace obcí může býti různá, totiž malé obce na velikou obec nebo na město, velké obce na město nebo na malou obec, města na velikou obec nebo na malou obec. Obecní zřízení upravuje jen tyto případy, totiž: 1. přeměnu malé obce na velikou, 2. přeměnu velké obce na město, 3. přeměnu města na velikou obec, 4. přeměnu velké obce na malou a stanoví tu, že přeměnu tuto provádí ministerstvo vnitra na základě určitého řízení. Pro ostatní případy na př. přeměnu malé obce přímo na město nemá obec. zř. ustanovení a proto by takováto přeměna musela se státi zákonem.

Nynější stav právní jest tedy tento:

Ad 1. a 2. Podmínky, za nichž přeměna malé obce

na velikou a velké obce na město může být povolena, jsou:

a) po stránce materiální:

α) Za překlasifikaci musí žádati ona část poplatníků obce, která platí v obci dohromady více než $\frac{1}{2}$ daní přímých. Rozhodují tedy pouze poplatníci v obci, ať v ní bydlí či nik.

β) Žadatelé mají dosti duchovních a materiálních prostředků, aby mohli přesně splnit povinnosti, jež z této překlasifikace pro ně vznikají, to znamená, že mají větší majetek, aby mohli veřejnými dávkami z něho úkoly obce uhradit a že mají také takovou inteligenci, aby mohli úkoly obecní řádně plnit.

γ) Jde-li o přeměnu malé obce na velikou, musilo být prokázáno, co se má státi s obvodním notariátem, k němuž malá obec dosud náležela, to jest, zda ostatní malé obce k notariátu náležející budou moci notariát udržeti, či ku kterému jinému notariátu mají být přiděleny (ustanovení toto bylo přijato teprve r. 1876).

b) po stránce formální.

Žádost může vycházeti buď od obce samé (jejího zastupitelstva) neb i od soukromých osob — třebaš proti vůli obce. Žadatelé musí prokázati, že jsou tu podmínky splněny. Nebyla-li podána řádně prokázaná žádost, nemůže ministr překlasifikování povolit. To se podává z celého znění zákona, jakož i z toho, že, kde zákon dovoluje ministru bez žádosti jednati, jest to výslovně řečeno na př. v § 158. Ministr ovšem sám oceňuje, zda všechny podmínky jsou skutečně splněny, ale, jsou-li splněny, překlasifikaci povolit musí. § 151.

Ovšem jde-li o přeměnu velké obce na město s regul. magistrátem, jest samozřejmo, že může padati v úvahu jen město tak jak jest organisováno v slov. obec. zřízení — pokud v organizaci té nebyly provedeny po převratě nějaké všeobecné změny na př. volebním řádem zák. 75/1919, finančními novelami a p. Typ nynějších měst s regulovaným magistrátem (Bratislavy, Košic, zák. 243/1922, Užhorodu a Mukačeva, zák. 62/1925) byl upraven zákonem jenom pro tyto obce a nemůže tedy být na jiné obce rozšiřován. Ovšem typ měst s regul. magistrátem, jak jest upraven

v obec. zř. slov., dobře nezapadá do naší běžné organisace obecní a proto, bude-li snad ještě budoucně některá obec prohlášena za město s regulovaným magistrátem, stane se to asi zvláštním zákonem a se změnami asi obdobnými jako na př. pro Bratislavu.

Ad 3. a 4. Přeměna města na velikou obec nebo velké obce na malou obec byla zprvu možna rovněž jen k žádosti interesentů a teprve od r. 1876 byla připuštěna i z úřední moci.

a) Žádají-li za deklasifikaci interesenti § 157, musí prokázati:

α) že si deklasifikace přeje onen díl obyvatel a majitelů obce, který platí v obci více než $\frac{1}{2}$ daní přímých,

β) že nemohou pro nedostatek duchovních a materiálních prostředků splnit závazky, jež za dosavadní kategorisace obce na nich ležely,

γ) jde-li o deklasifikaci velké obce na malou, že připojení k některému sousednímu notariátu lze provésti a že dosavadní obecní notář jest co do svých požitků uspokojen (buď dohodou nebo úředním výrokem). Podmínka co do požitků notářských pozbyla významu postátněním notářů. Žádost buď podána skrze obecní zastupitelstvo u municipia a ministr vnitra, jsou-li podmínky splněny, jí vyhověti musí.

b) Z úřední povinnosti, to jest na návrh municipia nebo i po pouhém slyšení municipia § 158, povoluje deklasifikaci ministr vnitra za těchto podmínek:

α) Obec nevyhovuje závazkům vycházejícím z jejího dosavadního kategorisování a to i přes to, že byla třikrát po sobě vždy v intervalech čtvrtročních úředně napomenuta.

β) Povinností svým by mohla vyhověti jenom zvýšením přírážek, ale toto zvýšení by značně převyšovalo přírážky v sousedních obcích.

γ) Obec pozbyla oněch duševních a materiálních prostředků, na které byla jejich existence v dosavadní jejich klasifikaci vázána.

Po převratě byla přeměna měst s regul. magistrátem na velké obce podstatně ulehčena vl. nař. 210/1920, čl. 6 žup.

zákona čís. 126/1920 a § 3 zák. 125/1927, podle nichž jest vláda zmocněna, aby města s regulovaným magistrátem prohlásila za velké obce a to vládním nařízením. Poněvadž pak pro tuto deklasifikaci nestanoví se žádné bližší podmínky, jest patrné, že jest ponechána zcela na vůli vlády a že vláda není vázána ani podmínkami v řízení obecním uvedenými. Ustanovení § 157 a 158 platí tedy nyní pouze pro přeměnu velké obce na malou. Na místo municipia nastoupil však zemský úřad, resp. nyní podle vl. nař. 96/1928 Sb. okresní úřad (§ 99 odst. 2. zák. 125/1927 nemá zde místa).

(V českých zemích máme vedle obyčejných obcí města statutární, jež mají osobitné obecní zřízení (obecní statut). Prohlášení nějaké obce za město statutární jest možno jenom zákonem sr. čl. XXII. říšského zák. obec. čís. 18/1862 ř. z. Naproti tomu přeměna města statutárního na obyčejnou obec může býti provedena podle § 3 zák. 125/1927 Sb. vládním nařízením.)

B. Úprava obvodů notářských § 160.

Malé obce (dvě nebo více obcí) jsou seskupeny bez újmy své samostatnosti v notářský obvod, v němž jest pro tyto obce ustanoven obvodní notář. Změna tohoto notářského obvodu byla možna tak, že jedna obec byla z něho vyloučena a přičleněna k not. obvodu jinému § 160. Změny tyto povolovalo municipium a to buď na žádost jedné obce nebo z úřední povinnosti.

Komplikovaná ustanovení § 160 byla nyní účelně nahrazena § 23 zák. 243/1922, podle něhož jest ministr vnitra oprávněn upravití obvody a sídla okolných notářů a to zcela podle svého volného uvážení, nejasa zajisté při tom vázán předpisy § 160.

III. Změny území obecního.

Změny ty mohou býti různé:

- a) Obec se zruší a území její se sloučí s jinou obcí, nebo se utvoří jedna nová obec z několika jiných obcí nebo částí jiných obcí.
- b) Obec se rozloučí na několik obcí.

c) Mění se pouze hranice obecní. V prvních dvou případech obec jako taková zaniká, v posledním případě obec trvá, ale její územní podklad se mění.

Není o tom pochyby, že změny v území obecním dotýkají se jak samosprávy obecní, tak i zájmů státních, poněvadž obec jest do značné míry nejmenším obvodem správy veřejné. Z toho se podává, že změna ta nemůže býti ponechána jen na vůli obcím, nýbrž že tu mocný vliv vykonává i stát. Celý pak vývoj ukazuje, že při změně území potýká se moc samosprávy se státem a že v tomto boji buď mají oba činitelé stejnou moc, to jest, že ke změně jest třeba i souhlasu obce i státu, takže bez souhlasu jednoho subjektu nelze změnu provést, nebo že stát má moc rozhodující a provede změnu i proti vůli obce.

V českých zemích vidíme, že podle původních textů obec. zř. i spojení obcí v témže okresu i rozlučení obcí i změna hranic obecních vyžadovaly usnesení dotčených obcí a schválení vyšších úřadů; jenom výmínečně bylo možno rozlučení provést zákonem a to i proti vůli obce. Ale v Čechách později rozlučení obce a změna hranic mohly býti provedeny i proti vůli obce výrokem vyšších úřadů. Vyšším úřadem pak tu byl vyšší úřad samosprávný a zemský úřad ovšem v dohodě. Na Slovensku a P. Rusi byla možnost slučování a rozlučování obcí pouhým administrativním výrokem zprvu velmi omezena. Podle obec. zřiz. z r. 1871 bylo možno jen slučování stavebně spolu souvislých obcí § 138, při rozlučování zákon měl na mysli případ, že se nějaká část obce chce státi samostatnou obcí § 134 a povoloval to jen k řádně odůvodněné žádosti za stejných podmínek jako překlasiřikaci obce § 135 a 137.

Teprve novela zák. čl. V/1876 věc upravila podrobněji a ustanovení její přešla i do platného obec. zř. čl. XXII./1886.

Nesnadné podmínky, za nichž bylo možno prováděti slučování a rozlučování obcí a změny hranic, byly příčinou že brzy po převratu byly tyto akce značně usnadněny celou řadou zákonův. Nejdříve to byl § 23 zák. 76/1919 omezený na země české. Pro celou republiku byly pak vydány zák. 285/1920, 117/1921, 406/1922, 257/1923 a 298/1924. Pro pohraniční území v důsledku úpravy státních hranic byly vydány zák. 40/1923 a 131/1925. Podle zákonů těchto byla vláda zmocněna, aby prováděla slučování, rozlučování obcí a změny jejich hranic, ale podmínky byly stále

zostřovány. Nyní zákony ty pozbyly významu, resp. na Slovensku a P. Rusi by padaly v úvahu jen tehdy, byl-li do konce r. 1926 dán písemný podnět k těmto opatřením nebo politické úřady ex offio řízení zahájily. Platí tedy nyní o změnách v substrátu obcí na Slovensku a Podk. Rusi předpisy v § 148 až 163 zák. čl. XXII./1886 uvedené. Při tom však třeba mít na mysli, že, kdykoli by změnou území obecních byly dotčeny hranice jednotlivých zemí (zemských správních obvodů), jest ke změně té třeba vždy zákona podle § 2 zák. 125/1927 a že zákon jest v tom směru zcela suverenní a tedy nijak vázán na předpisy obec. zřízení. Rovněž, jestliže by změnou tou byly dotčeny hranice okresních úřadů, jest třeba vzhledem k tomu, že každá obec musí náležeti celá jen do obvodu jednoho okr. úřadu, opatřiti si napřed souhlas vlády, která změnu v obvodu okr. úřadu stanoví vl. nař. § 2 zák. 125/1927. Podle slov obec. zřízení provádí změny v obec. území zpravidla ministr vnitra po slyšení nebo návrhu municipia, výminečně municipium nebo podžupan. Na místo podžupana a municipia, pokud samostatně rozhodovalo nebo bylo místem podání žádosti, nastoupil nyní zemský úřad, resp. nejde-li o města s regul. mag., podle nař. 96/1928 Sb. okresní úřad. Kde municipium bylo pouze slyšeno nebo podávalo návrh, nastupuje na jeho místo podle § 99 odst. 2. zák. 125/1927 zemský nebo okresní výbor, podle toho, zda by byl jinak příslušným zemský nebo okresní úřad. Ale věc jest pochybná.

A. Slučování obcí

záleží v tom, že obec přestane jako taková existovati a že se tedy území její spojí s jinou obcí a tu buď úplně zajde v jiné obci, takže tato druhá obec existuje dále, ale pouze se rozšířila o území jiné obce nebo dvě nebo několik obcí utvoří obec novou nebo jedna obec se celá rozdělí mezi několik obcí a p.

Slovenské obecní zřízení rozeznává tyto případy sloučení:

1. Spojení dvou nebo několika malých obcí v jednu obec § 157, 158.
2. Přičlenění jedné malé obce k obci sousední § 157, 158, 150.
3. Spojení dvou obcí stavebně spolu souvisejících § 162, 163.
4. Spojení malé obce s velikou obcí § 161.

5. Připojení obce jako pustý k jiné obci § 157, 150.

ad 1. a 2. Spojení dvou nebo několika malých obcí v jednu obec a spojení jedné malé obce s obcí sousední vyslovuje ministr vnitra a to buď *a*) k žádosti po slyšeníúčastněných obcí a stran příslušného municipia § 157 nebo *b*) ex offio § 158 a řízení jest stejné jako při deklasifikaci velké obce na malou (resp. dříve i města s regul. mag. na velikou obec).

Jde-li o spojení na základě žádosti, musí žadatelé podati žádost prostřednictvím obecního zastupitelstva u příslušného municipia a prokázati:

a) že sloučení si přeje ta část obecních usedlíků a držitelů, která platí více než $\frac{1}{2}$ všech přímých daní v obci a

b) že nemohou splniti povinnosti, jež v dosavadním svazku obecním na nich ležely, pro nedostatek duševních a materiálních prostředků.

c) Dále jde-li o zrušení malé obce, že spojení její s jednou nebo několika sousedními obcemi jest proveditelné a že příslušný obecní notář byl uspokojen co do svých nároků požitkových buď dohodou nebo, nedošlo-li k ní, úředním výrokem. (Otázka požitků notářských ovšem nyní pozbyla významu, poněvadž obecní notáři byli postátněni.) Jestliže tyto podmínky jsou splněny, ministr vnitra musí sloučení povolit § 157.

Z úřední povinnosti (k návrhu neb po slyšení municipia bez žádosti) může ministr vnitra povolit sloučení za těchto podmínek:

a) Obec neplní svých povinností a to ani tehdy, když byly třikráte ve čtvrtročních lhůtách upomenuty.

b) Pozbyly duševních i materiálních náležitostí, na které byla jejich existence vázána.

c) Svoje povinnosti by mohly splniti jen, když by zavedly přírůžku, která by však výši přírůžek v sousedních obcích značně převyšovala § 158.

ad 3. Spojení stavebně spolusouvisejících obcí, je-li ze správních zájmů nutné, § 162 a 163.

Zákon rozeznává případ, zda obce ty leží v tomže municipiu § 162 či v různých municipiích § 163, to jest nyní v téže zemi nebo v různých zemích.

Spojení obcí v tomže municipiu (zemi) povoluje ministr vnitra, je-li to ze správních zájmů a to na odůvodněnou žádost občanstva aspoň jedné obce, a po slyšeníúčastněných obcí. Žádost musí býti doporučena municipiem. Ministr o žádosti rozhoduje podle volného uvážení, ale musí žádosti vyhověti, přeje-li si spojení v každé obci většina poplatníků přímých daní. V povolení stanoví ministr podmínky sloučení a účasti na obecních přírážkách.

Leží-li obce v různých municipiích (zemích), měly býti nejprve obě obce přivtěleny k témuž municipiu, tedy jedna obec připojena k municipiu druhému, v němž druhá obec leží. Souhlasila-li obě municipia, povolil sloučení ministr vnitra a podal o tom pouze zprávu sboru zákonodárnému, nesouhlasila-li, mohlo býti sloučení provedeno jen zákonem § 163. Nyní třeba vždy zákona (§ 2 zák. 125/1927 Sb.).

ad 4. Spojení malé obce s velkou obcí v tomže municipiu (zemi), § 161.

Nelze-li malou obec pro její odlehlou polohu nebo dopravní překážky spojití za účelem plnění obecních povinností s jinou malou obcí nebo s několika jinými malými obcemi, může býti tato malá obec výmínečně spojena se sousední obcí velkou, aniž velká obec tím přestane býti velkou obcí. Spojení to vyslovuje a to podle svého volného uvážení municipium, ale jedná tu ve dvojí povaze:

a) dohodnou-li se obce o hrazení nákladů se sloučením spojených (obstarávání notářských agend pozbylo významu), municipium spojení na základě této dohody *s c h v a l u j e*,

b) nedohodnou-li se obce, municipium *r o z h o d u j e* o tom, zda má býti spojení provedeno a za kterých podmínek.

Na místo municipia nastoupil zemský úřad, resp. jde-li o obce v tomže okresu, a nejde o město s regul. mag., okresní úřad podle vl. nař. 96/1928 Sb. Leží-li obce ty v různých zemích, jest třeba zákona.

ad 5. Obec se chce jako pusta připojití k jiné obci, § 157, 150.

Změnu tu povoluje ministr vnitra po slyšení zúčastněných

obcí a stran a příslušného municipia § 150 a to jenom k žádosti. Žádost třeba podati cestou obce k municipiu a třeba prokázati, že za připojení k jiné obci žádají držitelé pozemků v obci, kteří platí více než $\frac{1}{2}$ přímých daní v obci a že obec nemůže vyhověti svým povinnostem, protože nemá ani finančních prostředků ani potřebných sil duchovních. Dále třeba podle § 157 odst. 3 přihlížeti k směrnicím § 148, totiž, že toto připojení jest odůvodněno polohou pusty, ohledy dopravními a zájmem veřejné správy.

B. Rozlučování obcí.

Rozloučení obcí záleží v tom, že jedna obec se rozdělí na dvě nebo několik obcí, takže jako samostatná politická obec zaniká. Zákon zná tyto případy:

1. Pusta se má změnit na samostatnou obec, § 150, 152.

2. Několik pust nebo oddělených hospodářských pozemků má utvořiti jednu obec, § 153.

3. Statky k jedné neb několika obcím náležející a spolu souvislé mají utvořiti novou obec, § 154.

Rozloučení může býti povoleno vždy jen k žádosti držitelů pusty nebo pozemků, jež mají utvořiti novou obec.

ad 1. Podmínkou jest: *a)* že si odloučení pusty přejí držitelé pusty, kteří platí dohromady více než polovinu přímých daní v pustě, *b)* že na odlučovaném teritoriu bydlí aspoň 50 rodin, které se tam trvale usadily, ať již mají na pustě jiný majetek čili nic, *c)* že mezi nimi bude dosti obyvatel způsobilých k utvoření obec. zastupitelstva a dosti lidí, kteří by byli způsobilí pro místo představenstva, *d)* že jest postaráno o zřízení vhodného obecního domu a školy a to na účelném místě, *e)* že obyvatelé a držitelé pusty budou moci bez přetížení uhraditi i náklady s rozloučením spojené i náklady obecní správy vůbec, *f)* že obec, od níž se pusta odtrhla, bude moci ať jako velká nebo malá obec i nadále plniti svoje správní a kulturní povinnosti. § 152.

ad 2. Držitelé několika pust nebo samostatných hospodářských pozemků, kteří chtějí utvořiti jednu obec, musí prokázati vedle náležitostí § 152 ještě, že pusty a samostatné hospodářské po-

zemky spolu souvisejí a tedy tvoří souvislé území, že ti, kdož na těch pozemcích bydlí, mají k novému obecnímu domu a škole blíže a pohodlněji tam dojdou nežli v obci, kam dosud náleželi, § 153.

ad 3. Totéž platí i pro případ ad 3.

Povolení uděluje ministr vnitra po slyšení obcí a stran, jakož i příslušného municipia § 150, odst. 2.

C. Změna hranic obecních.

Změna hranic obecních záleží v tom, že se z některé obce vylučují některé pozemky a přičleňují k obci jiné, aniž zanikne tím obec, z níž se pozemek vylučuje. Změna tato může býti dobrovolná, jestliže s ní souhlasí zastupitelstva všech zúčastněných obcí neb vynucená, jestliže aspoň jedna obec s ní nesouhlasí. Na Moravě a Slezsku bylo možno provéstí aktem úředním jen změnu dobrovolnou, naproti tomu v Čechách i změnu nucenou. Jinak bylo třeba zákona a zákona bylo třeba vždy, když šlo o změnu hranic mezi městem statutárním a jinou obcí.

Slovenské právo zná různé případy změny hranic.

1. Jde o vyloučení celé části území z jedné obce a přikázání do druhé obce, § 149. Takováto změna může býti provedena: a) k žádosti, b) z úřední povinnosti.

ad a) Změna hranic na základě žádosti předpokládá, že jde o část obce, jež jest do území jiné obce nebo města vklíněna nebo od obce, k níž náleží, oddělena přirozenými překážkami (horami, řekami) a připojení této části k sousední obci nebo městu jest stejně účelným jak s hlediska zájmů majitelů pozemků v obci, tak i s hlediska zájmu veřejné správy, § 149, odst. 1.

Takováto změna hranic obecních musí se provéstí řízením podle § 148, totiž řízením, které jest předepsáno pro vyloučení samostatné pusty (alpy) z dosavadní obce a připojení k jiné obci.

Podmínky řízení toho jsou: α) Žádost vlastníků pozemků té části obce, která má býti k jiné obci přikázána, a tito vlastníci pozemků musí platiti více než polovinu daní přímých z této části předepsaných, β) prokázaná účelnost změny, γ) zajištění, že obec,

od níž se část odlučuje, i nadále zůstane způsobilou k plnění svých úkolů.

Povolení ke změně udělují různí orgánové podle toho, zda obce, mezi nimiž se provádí změna hranic, leží v tomže municipiu, či v různých municipiích. V onom případě uděloval povolení podžupan, v tomto ministr vnitra, ačli obě municipia se změnou hranic a tedy i se změnou svých hranic souhlasila, jinak bylo třeba zákona. Na místo podžupana nastoupil nyní zemský úřad, výminečně podle vl. nař. 96/1928 okr. úřad. Jde-li o změnu hranic zemských, třeba zákona.

ad b). Změna hranic z úřední povinnosti předpokládá, že jde o část obce, jejíž připojení k sousední obci nebo městu jest diktováno vyššími správními zejména policejními ohledy, § 149, odst. 2.

Změnu hranic povoluje ministr vnitra po slyšení municipia a to rovněž v řízení podle § 148 a za podmínek v tomto paragrafu uvedených až na to, že může udělit povolení, i když tu není žádosti většiny poplatníků, která má býti k jiné obci připojena.

2. Jde o vyloučení *jedné* parcely nebo o připojení k *jedné* obci souvislého komplexu majetkového, který byl vlastníkem utvořen tím, že pozemky v území *jedné* neb několika obcí sloučil pohromadě, § 155. Takováto změna hranic jest možná jen na žádost vlastníka dotčených pozemků a rozhoduje o ní podžupan po slyšení zúčastněných obcí, a rozhoduje tu s přihledem k ustanovením § 152 a 153, to jest jako by šlo o rozloučení obcí.

3. Ke změně hranic náleží i případ, že se vyloučí pusty a hole z *jedné* obce a přikazují k jiné. Pusty (alpy) jsou pozemky zemědělsky nevzdělané.

Obecní zřízení z r. 1871 vyslovilo v § 20 zásadu, že každý pozemek musí náležeti k některé obci. V první řadě padala v úvahu ta obec, k níž pozemek dosud náležel, nebo v níž až dosud platil daň státní. Pokud však šlo o pozemky (pusty), jež dosud k žádné obci nenáležely, nebo z nichž daň státní byla placena přímo u berního úřadu (a ne tedy prostřednictvím obce), bylo nutno učiniti opatření, ke které obci má tento pozemek příslušet. Padala v úvahu jen obec s pustou sousedící a v tomže municipiu ležící. A tu o připojení v první řadě rozhodovala souhlasná vůle jednak

vlastníka pusty, resp. bylo-li tu několik vlastníků, onen díl jejich, který platil dohromady více než polovinu přímých daní z pusty předepsaných, jednak obce, k níž měla býti pusta připojena. A tento souhlas také stačil. V ostatních případech rozhodovalo o tom, ke které obci má býti pusta připojena, dotyčné municipium po slyšení vlastníka pozemku a sousedních obcí.

Jak se zdá, nebylo toto ustanovení § 20 všude provedeno a proto bylo opakováno v § 20 obec. zř. XXII./1886 s odchylkou, že o připojení rozhodoval podžupan po slyšení vlastníka pusty a účastněných obcí. Na místo podžupana nastoupil nyní zemský úřad resp. jde-li o připojení v tomže okresu, a nejde o města s regul. magistrátem, okresní úřad. Ale i tam, kde ustanovení § 20 obec. zř. z r. 1871 bylo provedeno, ukazovalo se, že leckdy nevyhovuje a proto již v novele k obec. zř. č. V/1876 bylo umožněno v tomto spojení prováděti změny § 17. Zákon liší připojení pusty k obci v tomže municipiu nebo v jiném municipiu. Vyloučení pusty z dosavadní obce a připojení k obci jiné v tomže municipiu bylo možno jen na žádost (ne tedy ex offo) a muselo býti povoleno, jestliže

a) za to žádal vlastník pusty resp. vlastníci, kteří z pusty platí více než $\frac{1}{2}$ přímých daní,

b) jestliže účelnost nového připojení jest odůvodněna bližší polohou pusty, usnadněním styku a správnými ohledy,

c) jestliže obec, k níž pusta dosud náležela, nepozbude od-loučením schopnosti, aby mohla vyhověti svým zákonným po-vinnostem.

O žádosti konal slušný šetření se účastněnými stranami, načež předložil ji se svým návrhem podžupanu k rozhodnutí. Ležela-li obec, k níž se chtěla pusta připojiti v jiném municipiu, muselo býti nejdříve zákonem provedeno připojení pusty k tomuto municipiu, tedy změna hranic municipia. Ustanovení tato byla pak převzata i do platného zřízení obec. § 148, až na to, že šlo-li o připojení pusty k jinému municipiu a obě municipia souhlasila, stačilo povolení ministra vnitra. Na místo podžupana nastoupil nyní okresní úřad, jde-li o obce ležící v obvodu téhož okr. úřadu; jinak jest příslušným zemský úřad a mění-li se hranice zemí, třeba zemského zákona.

D. Změny území obecního dotýkají se i majetku dotčených obcí, totiž jmění a dluhů jejich.

Zákon věc tu upravuje tak, že nejprve ponechává obcím, aby se dohodly mezi sebou o těchto otázkách a nařizuje, aby se stal pokus o dohodu. Nedojde-li k dohodě, tož zákon rozeznává:

a) při slučování obcí, podrží každá obec jako soukromoprávní subjekt (osada) svůj majetek, § 159; majetek tento jest samostatně spravován a výtěžky z něho připadají k dobru pro tuto osadu § 20 zák. 243/21. To platí zajisté i pro případ, kdy se obec jako pusta připojuje k jiné obci, a to přes to, že § 157 se odvolává na § 148 a tento § se odvolává na § 156.

b) Při rozlučování obcí § 152 a při změnách hranic obecních § 149, 148, bude třeba otázku vyřešiti s p o r e m mezi obcemi § 156, k němuž zajisté může dojíti i z rozkazu dozorčího úřadu podle § 115.

E. Pokud jde o právo domovské, nemá slov. právo (na rozdíl od práva v zemích českých § 3 a 4 domovského zák. čís. 105/1863 ř. z.), žádného ustanovení o tom, jaké změny v domovském právu při změnách obecního území nastávají. Dohodu mezi obcemi o této otázce nelze připustiti, poněvadž slov. obecní řízení jí nepřipouští (jen dohodu o majetku). Není pochyby, že, slučují-li se dvě celé obce spolu v jednu obec, ať tak, že jedna obec zanikne v druhé nebo na místo dvou obcí vzejde obec nová, příslušníci slučovaných obcí stanou se příslušníky nové obce.

Jde-li o změnu hranic, obce zůstávají i nadále ve své existenci a proto není důvodu, aby se domovské právo příslušníků obcí dotčených změnou hranic měnilo, tedy každá obec podrží svoje příslušníky (ovšem při rozdělení majetku by bylo lze přihlížeti k eventuálnímu většímu zatížení jedné obce břemeny chudinskými). Naproti tomu při rozloučení jedné obce na několik obcí nových, jakož i v případech, kde se nová obec utvořuje sloučením částí odloučených od obcí jiných, bude nutno rozřešiti otázku, jak rozvrhnouti příslušníky obce rozloučením zaniklé na nové obce z ní vzniklé, resp. příslušníky obcí, z jejichž částí byla utvořena obec, na tuto novou obec. Po mém soudu bude tu třeba užiti obdobně předpisu § 16 obec. zř. o přikázání bezdomovcův. (Sr.

článek: Domovské právo na Slovensku, Slovník veř. práva I. díl, str. 438.)

Sloučení a rozloučení obcí a změny hranic dotýkají se i p o z e m k o v é h o k a t a s t r u a musí býti změny ty v něm vyznačeny. O tom má ustanovení § 31 zák. 177/1927 a § 31 vl. nař. 64/1930 Sb. Sr. oběžníky min. vnitra z 27./1. 1926 čís. 9520 (Věstník min. vnitra 1926 str. 288). Rovněž jest třeba uvážiti, jaké jméno obce při slučování a rozlučování mají dostati. Jméno ustanovuje podle zák. 266/1920 a prov. nař. 324/1921 ministr vnitra vyslech-nuv poradní sbor a přihlédaje k zájmům veřejným.

IV. Ú č i n k y z m ě n y o b e c n í h o ú z e m í .

Účinky sloučení, rozloučení obcí a změny obecních hranic nejsou v obec. zř. slov. upraveny. Pro theorii a praxi vznikají tu velmi nesnadné problémy a to jak v oboru práva veřejného tak i práva soukromého.

Tak zejména pochybnost vzbuzuje otázka, jaké změny nastávají změnami v území obecním v právu dotčených obcí (na př. v obcích platí různé policejní předpisy), dále co do dalšího vybírání veřejných dávek, poplatků a přirážek, co do úpravy postavení úřednictva a p. Pro řešení některých otázek mohou dáti podklad i zákonodárné úpravy, týkající se Velké Prahy, Brna a Olomouce, dále výminečné zákony vydané do r. 1925 o spojení a slučování obcí a změně hranic.

Posléze jest i sporná sama právní povaha těchto změn území obecního (zda jest to jednostranný akt či smlouva či ujednání a p.).

Otázky ty jsou velmi nesnadné a vyžadují podrobného rozboru, pro něž tu není místa a možno tu jen na ně poukázati.

V. P o ž a d a v k y p r o S l o v e n s k o .

Obcím jsou svěřeny důležité a rozsáhlé úkoly veřejné správy, v prvé řadě péče o zájmy obyvatelstva v obcích usedlého. Aby obce úkoly tyto mohly řádně plniti, jest třeba, aby byly dosti veliké a finančně nosné, tedy in concreto měly dostatečný základ berní. Raději méně obcí, ale dostatečně poplatných. Tento požadavek není na Slovensku splněn.

Na Slovensku jest sl u č o v á n í o b c í eminentním požadavkem veřejné správy; na Slovensku jest podle sčítání z r. 1930 3479 obcí a z nich má 39 obcí (1%) obyvatel do 100, 1593 obcí (45·8%) obyvatel od 101 do 500, 1030 obcí (29·6%) obyvatel od 501 do 1000, 537 obcí (15·4%) obyvatel od 1001 do 2000. (Data uvádí Procházka, str. 280.)

Obcí, jež nemají ani 1000 obyvatel, jest tedy 76½% všech obcí. Jest samozřejmo, že obce tak malé jen ve výminečných případech mohou úkoly svoje řádně plniti a že největší část obcí vlastně jen živoří. Nápravu může tu zjednatí jen slučování několika obcí v jednu obec větší. Naproti tomu rozlučování obcí bude při nynější rozdrobenosti obcí slovenských zjevem ojedinělým a jen tehdy přípustným, je-li nepochybně zajištěno, že nové obce budou moci hospodářsky svoje úkoly správní řádně plniti. Častější snad budou změny hranic obecních.

Podmínky, za nichž lze změny v území obecním (slučování, rozlučování obcí, změny hranic) prováděti, jsou přesně upraveny v obecním zřízení. Úprava sama jest však, jak patrné z předchozího vylíčení, značně komplikovaná, nejasná a neúplná, a proto potkává se v praxi se značnými obtížemi. Bylo by proto velmi účelno, aby byla otázka ta upravena novým samostatným zákonem a to pro celou republiku. V německém právu otázka tato (Eingemeindung) stala se velmi akutní, zejména v průmyslových částech Pruska, (Westfálska) a byla po stránce hospodářské a právní velmi studována a na konec upravena zák. z r. 1927.

LITERATURA:

Procházka: O slučování, rozlučování obcí, změnách hranic obecních podle zák. čl. XXII./1886. Administrativny Vestník 1931).

Pro Německo sr. Peters: Grenzen der kommunalen Selbstverwaltung in Preussen 1926 a literatura tam uvedená.

Pro země české sr. Pražák: Obecní zřízení II. vyd.

Herrnritt: Grundlehren des Verwaltungsrechtes. 1921.